

Nr 52

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 2 mars 1962 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 140, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag,

dels hemställt om riksdagens yttrande över den utvidgning i försäljningsrätten i tax-free shops, som föreslås i propositionen; samt

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

Genom propositionen framlägges för riksdagens yttrande fråga om viss ändring av gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor i s. k. tax-free shops på tullflygplats. Avsikten är att i den internordiska trafiken möjliggöra att den skattefria försäljningen av tobaksvaror och rusdrycker överflyttas från flygplanen till tax-free shops. Överflyttningen ingår som ett led i rationaliseringssträvandena inom SAS och syftar till besparingar för detta företag. Samtidigt ökas möjligheterna till kontroll över försäljningen.

I propositionen föreslås vidare att riksdagen skall bemyndiga Kungl. Maj:t att, då riksdagens beslut inte utan olägenhet kan avvaktas, provisoriskt förordna om ändring av de skattesatser som gäller enligt 1957 års förordning om skatt på sprit och vin. Sådant förordnande skall inom viss kortare tid underställas riksdagen för godkännande. Förslag till bestämmelser i ämnet har intagits i en särskild förordning med begränsad giltighetstid.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag
till
**förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt
på sprit och vin, m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Finnes riksdagens beslut icke utan olägenhet kunna avvaktas i fråga om ändring av skatt, varom stadgas i 2 § 1 och 2 mom. samt 5 § förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, äger Kungl. Maj:t förordna, att skatten skall utgå efter annan skattesats än där föreskrives. Meddelas sådant förordnande må Kungl. Maj:t jämväl förordna om motsvarande ändring av tull för spritdrycker och viner, vilka införas i den ordning som avses i 12 § 4 mom. c) rusdrycksförsäljningsförordningen.

2 §.

Innebär förordnande enligt 1 § att skatt skall utgå med högre belopp än som föreskrives i förordningen om skatt på sprit och vin, skall det i 13 § rusdrycksförsäljningsförordningen omnämnda detaljhandelsbolaget, i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, erlägga skatt för det lager av sprit och vin, som bolaget vid förordnandets ikraftträdande innehar. Skatten för lagret skall utgå med belopp motsvarande skillnaden mellan det nettoinköpspris, som tillämpats omedelbart före förordnandets ikraftträdande, och det nettoinköpspris, som tillämpas omedelbart därefter.

Vad i första stycket sägs skall jämväl gälla med avseende på den, till vilken detaljhandelsbolaget överlåtit rätt till årsutskänkning av rusdrycker. Därvid skall dock, om utskänkning pågår vid förordnandets ikraftträdande, skatt erläggas för det lager som finns då utskänkningen avslutas.

I fall som avses i andra stycket åligger det utskänkningsinnehavaren att, i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, till kontrollstyrelsen avgiva en på tro och heder upprättad deklARATION angående sitt lager. Vad i 7—9 §§, 10 § andra stycket, 12 §, 13 § andra och tredje styckena, 14, 16, 17 samt 19—24 §§ förordningen om skatt på sprit och vin stadgas om utskänknings-skatt och deklARATION rörande sådan skatt skall i tillämpliga delar gälla jämväl lagerskatt och deklARATION rörande sådan skatt.

3 §.

Förordnande enligt 1 § skall senast en månad efter förordnandets meddelande eller, om riksdagssession ej pågår, inom en månad från början av nästföljande session underställas riksdagen för godkännande. Sker det ej eller blir förordnandet ej godkänt, skall förordnandet eller, om det allenast godtagits i viss del, i den del detsamma sålunda icke gillats, av Kungl. Maj:t sättas ur kraft snarast möjligt.

Upphör förordnandet att gälla enligt första stycket och kommer till följd härav skatt att utgå med lägre belopp än enligt förordnandet, äger, där riksdagen ej beslutar annat, detaljhandelsbolaget och utskänkningsinnehavare, i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, återfå för mycket erlagd skatt för sitt lager av sprit och vin vid tiden för förordnandets upphörande

eller, för den vars utskänkning då pågår, utskänkningens avslutande. Återbetalning skall ske med belopp motsvarande skillnaden mellan det nettoinköpspris, som tillämpats omedelbart före förordnandets upphörande, och det nettoinköpspris, som tillämpas omedelbart därefter.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och äger giltighet till och med den 30 juni 1967.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 696 av herr *Öhman m. fl.* och II: 840 av herr *Hagberg m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen med godkännande i övrigt av Kungl. Maj:ts proposition nr 140 måtte avslå förslaget till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.»;

2) de likalydande motionerna I: 703 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 862 av herr *Rimmerfors m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i sitt yttrande över den ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, som departementschefen föreslagit, måtte avstyrka förslaget att rätten till inköp av skattefria rusdrycker utvidgas till att omfatta även resenärer i internordisk trafik»;

3) de likalydande motionerna I: 704 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 860 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 140 måtte avslå förslaget angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.»;

4) de likalydande motionerna I: 705 av herr *Hagberg m. fl.* och II: 859 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå det i proposition nr 140 framlagda förslaget till »förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.»;

5) de likalydande motionerna I: 706 av herr *Lundström m. fl.* och II: 861 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte avslå det i Kungl. Maj:ts proposition nr 140 framlagda förslaget till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.»; samt

6) motionen II: 816 av herr *Lundberg*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 696, II: 816, II: 859, II: 860, II: 861 och II: 862.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan

återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

I. Inledning, s. 4—5.

II. Försäljning av obeskattade varor på tullflygplats, s. 5—13.

III. Den särskilda beskattningen av sprit och vin, s. 14—16.

IV. Departementschefens hemställan, s. 16.

Motionerna

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

I. Om utvidgning av försäljningsrätten i tax-free shops

Motionerna I: 703 och II: 862. Motionärerna framhåller bl. a. att den utvidgning av försäljningsrätten, som föreslås i propositionen, medför stora fördelar ur besparings- och trivselsynpunkt.

Motionärerna ifrågasätter emellertid om den föreslagna utvidgningen av försäljningen av skattefria sprit är tillräckligt motiverad. Om man till även tyrs skulle kunna förebära något skäl för denna inköpsrätt åt långväga resenärer på utlandslinjerna, vilka härefter frånhändes möjligheten till inköp i flygplanen, förefaller det mindre angeläget att underlätta billiga spritinköp för internordiska resenärer som framför sig har någon enstaka timmes restid innan de i respektive länder har tillgång till alkoholinköp i vanlig ordning.

Om denna utvidgning av den skattefria försäljningen godkänns av riksdagen, har man svårt att se något principiellt hinder för framtida försök att för samtliga resenärer på svenska flygplatser utverka tillstånd till skattefria spritinköp, således även för resenärer inom landet.

Motionärerna framhåller att enda motivet för den föreslagna utvidgningen av skattefria rusdrycksförsäljning synes vara önskemålet att ekonomiskt stödja SAS. Denna fråga bör enligt motionärernas mening lösas på annat sätt än genom utvidgad rätt att sälja skattefria rusdrycker på flygplatserna. All försäljning av skattefria rusdrycker på tullflygplats är både ur statsfinanssiell och nykterhetssynpunkt olämplig och onödig.

II. Om rätt för Kungl. Maj:t att provisoriskt förordna om ändrad skatt på sprit och vin

Motionerna I: 696 och II: 840. Motionärerna anser inte departementschefens argumentation rörande hamstringsrisken hållbar. Det finns andra vägar att gå, om avsikten är att hindra hamstring.

Motionärerna kan inte heller dela departementschefens mening att riksdagens »i regeringsformen fastslagna befogenheter» bevaras därför att regeringens beslut om skatteändring förutsättes bli av »allenast provisorisk natur».

Enligt motionärernas mening är frågan av principiell natur. Om riksdagen

överlåter till regeringen att fatta beslut om skatteändringar, låt vara i en del-fråga, öppnas porten för liknande fullmakter också i andra frågor av måhända större betydelse på det skattepolitiska området. Det innebär att regeringsformens bestämmelse om att beskattning av det svenska folket tillkommer »riksdagen allena» överträdes.

Motionerna I: 704 och II: 860. Motionärerna delar helt uppfattningen om angelägenheten av att en hamstringseffekt från nykterhetspolitiska synpunkter bör motverkas. En fullmaktslag med den innebörden, att Kungl. Maj:t skall få befogenhet att provisoriskt på egen hand höja skattesatserna, synes emellertid inte kunna förenas med stadgandet i regeringsformen § 57: »Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena.» Även stadgandet i regeringsformen § 60, att »Ej må några allmänna avgifter, av vad namn och beskaffenhet som helst, utan riksdagens samtycke kunna förhöjas . . .», måste sägas ge klart besked om att det skall vara riksdagen förbehållet att bestämma skattebeloppets storlek.

Motionärerna framhåller, att förslaget om fullmakt för Kungl. Maj:t att provisoriskt fastställa skatt för sprit och vin innebär att beskattningsmakten delegeras till och materiellt utövas av Kungl. Maj:t under tiden mellan tidpunkten för Kungl. Maj:ts beslut och tidpunkten då riksdagen beslutar om huruvida den provisoriskt fastställda skatten skall godkännas eller inte. Den kategoriskt utformade bestämmelsen i regeringsformen, att svenska folkets rätt att sig beskatta skall utövas av riksdagen allena, måste anses förhindra en delegering av beskattningsmakten.

Beträffande den av departementschefen anförda argumenteringen att snabbhandling av propositioner om höjning av skatten på sprit och vin begränsar möjligheterna till initiativ från riksdagen anföres i motionerna.

Ur grundlagssynpunkt kan man inte komma ifrån den principiellt väsentliga skillnad, som föreligger mellan det nämnda snabbhandlingsförfarandet och det i propositionen nu föreslagna fullmaktsförfarandet. Vid en snabbhandling i riksdagen uteslutes inte motionsrätten, men motionstiden avkortas. När frågan behandlades 1956, avkortades motionstiden till ett minimum. Grundlagen kan inte sägas medge någon avkortning av motionstiden. I överensstämmelse med grundlagen är det dock vid detta förfarande riksdagen allena som fattar beskattningsbeslutet. Riksdagens ledamöter har möjligheter att i motioner, även om motionstiden är avkortad, framställa ändringsförslag. Ärendet beredes, såsom grundlagen föreskriver, av vederbörande utskott, även om det sker i forcerat tempo. Under överläggningen före riksdagsbeslutet finns ytterligare möjligheter att ställa ändringsförslag.

Motionerna I: 705 och II: 859. I förevarande motioner anföres bl. a.

Ett genomförande av det i propositionen framförda förslaget öppnar vida möjligheter för regeringen att utan att avvakta riksdagens medverkan öka den indirekta beskattningen på vissa varor. Härigenom aktualiseras hela frågan om riksdagens inflytande över statsfinanserna och regeringens möjligheter att vidga sin finansiella självständighet och därmed sitt oberoende gentemot riksdagen.

»Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta» bildar i 1809 års regeringsform utgångspunkten för riksdagens finansmakt. Med stöd av denna har också det parlamentariska system vuxit fram som givit riksdagen och därigenom det svenska folket ett avgörande inflytande över regeringens sammansättning. Riksdagens utövande av finansmakten har sålunda inte endast bundit regeringens handlingsfrihet utan den har också bestämt och påverkat regeringens sammansättning och därigenom blivit en betydelsefull faktor i den parlamentariska utvecklingen. Om riksdagen överlåter delar av sin beskattningsrätt till Kungl. Maj:t avstår riksdagen härigenom från en väsentlig del av sitt politiska inflytande. Den i den föreliggande propositionen förordade överflyttningen av beskattningsmakten på alkoholbeskattningens område från riksdagen till regeringen måste därför tolkas som ett direkt försök från regeringens sida att stärka sin ställning på riksdagens bekostnad. En sådan utveckling måste med alla medel förhindras. Mot denna bakgrund framstår det för övrigt som särskilt anmärkningsvärt att regeringen i propositionen inte ens närmare utvecklat och motiverat sitt förslag i denna viktiga konstitutionella fråga.

Beträffande departementschefens argumentering att de under senare år framlagda förslagen till höjningar av skatten på sprit och vin har utlöst en kraftig efterfrågeökning anföres i motionerna bl. a.

Det skall inte bestridas att en temporär efterfrågan av vissa varor i samband med en skattehöjning kan medföra vissa statsfinansiella och samhällsekonomiska olägenheter. Givetvis förstärkes dessa ju kraftigare skatteökning det är fråga om. Vanligtvis brukar dock riksdagen på förhand kunna bedöma dessa konsekvenser och taga hänsyn till dem när skattebeslutet fattas. Självfallet går det inte att helt undanröja de hamstringstendenser som gör sig gällande i samband med väntade skattehöjningar så länge beskattningsrätten ligger hos riksdagen. Detta skulle nämligen förutsätta att riksdagens skattebeslut föregicks av hemliga överläggningar vilket inte endast är tekniskt mycket svårgenomförbart utan står i klar strid mot grundlagens anda och mening.

Finansministern synes vidare göra gällande att särskilda förhållanden råder på alkoholbeskattningens område med hänsyn till att skattehöjningarnas hamstringseffekt även har nykterhetspolitiska olägenheter. Av den tillgängliga fylleristatistiken kan man likväl inte utläsa något som helst samband mellan hamstrings- och nykterhetstillståndet. Någon ökning av fylleriet i samband med hamstring av vin och sprit har ej heller på annat sätt kunnat förmärkas. Det bör också framhållas, att försäljningen efter en hamstringsperiod kraftigt sjunker. Det finns därför inte något stöd för antagandet att det är de alkoholskadade som genom sina inköp utlöst efterfrågeökningen.

Vad beträffar frågan om att snabbhandling av propositioner begränsar möjligheterna till initiativ från riksdagens sida anföres.

Otvivelaktigt har denna snabbhandling medfört vissa olägenheter på sätt departementschefen framhållit. Men ett bemyndigande till Kungl. Maj:t att provisoriskt förordna om höjning av beskattningen på vin och sprit

undandröjer icke dessa olägenheter utan förstärker dem snarare. Riksdagens möjligheter att i efterhand riva upp ett av Kungl. Maj:t fattat provisoriskt beslut om en höjning av vin- och spritpriserna får anses ytterligt begränsade. I praktiken blir sålunda riksdagen bunden av Kungl. Maj:ts beslut och några initiativ till ändring eller upphävande av beslutet kan visserligen diskuteras men knappast realiseras. Det nu framlagda förslaget om ett överförande till Kungl. Maj:t av rätten att besluta om alkoholbeskattningens höjd medför därför i realiteten än mindre möjligheter för riksdagen att sakbehandla frågan.

Beträffande departementschefens hänvisning till att Kungl. Maj:t, där särskilda skäl föreligger — under förutsättning av riksdagens efterföljande prövning — provisoriskt äger förordna om förhöjd tull eller särskild tullavgift anföres.

Det finns knappast något fog för att som ett prejudikat för den nu föreslagna i princip vittgående inskränkningen av riksdagens beskattningsrätt åberopa den redan år 1910 införda rätten för Kungl. Maj:t att i särskilda starkt begränsade fall bestämma över tullbevillningen. Detsamma gäller Kungl. Maj:ts rätt att uttaga antidumping- och utjämningstullar. När riksdagen år 1950 lämnade Kungl. Maj:t förnyat bemyndigande att uttaga sådana tullar skedde detta mot bakgrunden av Sveriges anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet. Statsmakterna räknade nämligen med att en sådan anslutning skulle kunna medföra särskilda svårigheter att snabbt möta en eventuell dumping från utlandet genom vanlig tullhöjning. Det var sålunda här ej fråga om någon begränsning av riksdagens finansmakt utan endast ett praktiskt hänsynstagande till vad den handelspolitiska utvecklingen krävde.

Motionerna I: 706 och II: 861. I förevarande motioner erinras om innehållet i 57 och 73 §§ regeringsformen. Härefter anföres hl. a.

Den nu framlagda propositionen behandlar icke frågan om alkoholbeskattningens nuvarande höjd. I sammanhanget anser motionärerna det dock vara befogat att uttrycka uppfattningen att i den serie av skilda åtgärder mot den ökade alkoholkonsumtionen, som framstår som alltmer befogade och betydelsefulla, även frågan om alkoholbeskattningens nivå utan dröjsmål prövas med hänsyn till de förbättringar i nykterhetsläget, som därigenom kan vinnas. En anpassning av alkoholbeskattningen med anledning av de senaste årens utveckling i fråga om den allmänna pris- och reallönenivån framstår som angelägen. Motionärerna hänvisar till den inställning som uttryckts i deras partimotioner I: 477 och II: 567 år 1961.

Med en fullmakt av det slag, som finansministern nu begärt, skulle en väsentlig del av beskattningsområdet delegeras till Kungl. Maj:t. I praktiken torde riksdagens möjligheter att i efterhand korrigera Kungl. Maj:ts med stöd av fullmakten genomförda ändringar i alkoholbeskattningen bli mycket begränsade. För framtiden kan ett bifall till den nu begärda fullmakten bli prejudicerande i så måtto att dess utvidgning till att gälla även andra skatter framstår som icke onaturlig. De principiella skälen — att slå vakt

om riksdagens exklusiva beskattningsrätt — anser motionärerna därför väga vida tyngre än de skäl finansministern åberopat, även om det i och för sig är önskvärt att möjligheterna till hamstringsköp hålles nere.

Motionärerna framhåller att det förfarande med snabbbehandling, som hittills tillämpats, väcker betänkligheter. Det är därför angeläget att detsamma tillgripes endast i undantagsfall. Det finns andra vägar att minska hamstringsinöjligheterna. Systemaktiebolagets försäljningsställen kan hållas stängda några dagar i samband med den avslutande riksdagsbehandlingen varigenom möjligheten till hamstring blir beskuren. Vidare är det klart att om spritprisernas anpassning uppåt vid inflation och inkomststegring sker inte genom stora skattehöjningar med flera års mellanrum utan med smärre steg men till gengäld med något kortare intervaller, så blir frestelsen till hamstringsköp starkt förminskad. Hamstringsköp torde alltså kunna i stort sett undgås även utan snabbbehandling i riksdagen.

Motionärerna vill tillägga att propositionen lagts fram utan den beredning i form av utredning och sedvanligt remissförfarande, som borde varit självklar i en principfråga av så vital betydelse för vår författning.

Motionen II: 816. Spritskattens storlek, syfte och betydelse har vid olika tillfällen diskuterats i riksdagen, men den har, trots den skyndsamma behandlingen, beslutats och trätt i kraft efter ett riksdagsbeslut. I den nu föreliggande propositionen är det två viktiga frågor som aktualiseras, nämligen den konstitutionella och den skattemässiga. Den viktigaste av dem är utan tvivel den konstitutionella frågan.

Från riksdagens synpunkt bör det endast under krig eller krigsfara möjligen kunna föreligga fullmaktslagar i fråga om skatterätten. Skatterätten är och skall vara förbehållen riksdagen själv. Detta är en sund och riktig princip. Med hänvisning till sina i motioner och olika anföranden framförda synpunkter om riksdagens immunitetsskydd etc. anser motionären, att förslaget till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin av riksdagen måtte förkastas och allvarligt tillbakavisas. Talet om att riksdagen i bästa fall inom en månad skall kunna pröva frågan med rätt att upphäva förordningen är en praktisk nullitet utan reellt värde.

I motionen framföres dessutom vissa synpunkter beträffande spritskattens storlek och betydelse ur nykterhetssynpunkt. Motionären anser härvid att man inte kommer till rätta med spritmissbruket genom att straffa icke spritmissbrukare och de familjer där verkligt spritmissbruk förekommer. Man botar inte spritmissbruk genom att ytterligare skärpa den ekonomiska och sociala misär, som spritmissbrukarnas familjer ofta tvingas leva i. Vi nykterister, framhåller motionären, måste räkna med ett betydelsefullt och nödvändigt samarbete även med de grupper, som brukar men inte missbrukar sprit.

Utskottet

I förevarande proposition framlägges förslag till förordning om rätt för Kungl. Maj:t att provisoriskt förordna om ändring av de skattesatser, som gäller enligt 1957 års förordning om skatt på sprit och vin. Vidare begäres riksdagens yttrande beträffande frågan om viss ändring av gällande bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor i s. k. tax-free shops på tullflygplats.

Vad först beträffar förordningsförslaget innebär detta att Kungl. Maj:t i sådana fall, då riksdagens beslut inte utan olägenhet kan avvaktas, skall kunna provisoriskt förordna om ändringar i beskattningen av sprit och vin. Dylikt förordnande förutsättes skola inom en månad underställas riksdagen för godkännande. Om riksdagssession inte pågår, avses förordnandet inom en månad från början av nästföljande session skola genom proposition underställas riksdagen. Anser sig riksdagen inte böra godkänna förordnandet skall det upphöra att gälla. Åtgärden att sätta förordnandet ur kraft skulle emellertid av praktiska skäl ankomma på Kungl. Maj:t.

I ett flertal motioner, som väckts i anledning av propositionen, har yrkats avslag på förslaget i förevarande del. Så har skett i motionerna I: 696 av herr Öhman m. fl. och II: 840 av herr Hagberg m. fl., motionerna I: 704 av herr Bengtson m. fl. och II: 860 av herr Hedlund m. fl., motionerna I: 705 av herr Hagberg m. fl. och II: 859 av herr Heckscher m. fl., motionerna I: 706 av herr Lundström m. fl. och II: 861 av herr Ohlin m. fl. samt i motionen II: 816 av herr Lundberg.

I propositionen uttalar departementschefen att han gjort sitt ställningstagande i förevarande fråga utifrån praktiska utgångspunkter och syftar till att förebygga nykterhetspolitiskt otillfredsställande företeelser i samband med förslag till ändringar av spritbeskattningen. Dessutom anser statsrådet, att vid bifall till propositionen vissa olägenheter som följer av en snabbhandling i riksdagen skulle elimineras.

I förenämnda motioner har huvudvikten lagts på de rent konstitutionella synpunkterna.

Utskottet biträder vad som i motionerna i denna del anförts och anser sig därför böra avstyrka föreliggande förslag till förordning.

Utskottet behandlar härefter den i propositionen upptagna frågan om försäljning av obeskattade varor i tax-free shops på tullflygplats till passagerare i internordisk trafik.

Enligt förordningen den 23 mars 1961 (nr 54) om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats får sådana varor, utan hinder av eljest gällande bestämmelser rörande försäljning och annat förfogande samt tull och skatt, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, försäljas från särskild butik till flygpassagerare, som avreser till utlandet. Med stöd av nämnda förordning, vilken trädde i kraft den 1 maj 1961, har Kungl. Maj:t genom kungörelse

den 23 mars 1961 (nr 56) med vissa bestämmelser rörande försäljning av obeskattade varor på tullflygplats medgivet Scandinavian Airlines System (SAS) rätt att sälja obeskattade tobaksvaror och rusdrycker i tax-free shops vid Arlanda, Bromma, Torslanda och Bulltofta flygplatser. Sådan försäljning får dock endast äga rum till flygpassagerare, som avreser till utrikes ort i annat land än Danmark, Finland eller Norge. Enligt kungörelse den 15 december 1962 (nr 662) om tillägg till nyssnämnda kungörelse gäller från och med den 1 februari 1962, att försäljning inte får ske av tobaksvaror till den, som kan antas inte ha fyllt 15 år, och av rusdrycker till den, som kan antas inte ha fyllt 21 år.

I den förevarande propositionen hemställas om riksdagens yttrande över en sådan utvidgning av rätten till skattefri försäljning av tobaksvaror och rusdrycker på tullflygplats att densamma även skall omfatta passagerare i internordisk flygtrafik. Avsikten är därvid att den skattefria försäljningen i flygplanen på de skandinaviska linjerna skall slopas. Förslaget får ses såsom ett led i rationaliseringssträvandena inom SAS och syftar i första hand till att åstadkomma besparingar för detta företag.

I de likalydande motionerna I: 703 av herr Bengtson m. fl. och II: 862 av herr Rimmerfors m. fl. har hemställts att riksdagen icke måtte godkänna förslaget i vad det avser försäljning av skattefria rusdrycker till resenärer i internordisk trafik. Motionärerna anser förslaget olämpligt ur såväl statsfinansiella som nykterhetspolitiska synpunkter.

Utskottet vill till en början framhålla, att den föreslagna omläggningen av den skattefria försäljningen från flygplanen till tax-free shops inte ökar möjligheterna till skattefria inköp utan snarare begränsar desamma med hänsyn till de åldersgränser, som gäller vid försäljning i dylika butiker och de större kontrollmöjligheter över försäljningen, som där föreligger. Generaltullstyrelsen har även på grundval av vunna erfarenheter av försäljningen i tax-free shops funnit att denna försäljningsform ur kontrollsynpunkt är att föredra framför försäljning i flygplanen. Den förordade omläggningen av försäljningen innebär även påtagliga fördelar i fråga om ordningen och trivseln ombord på flygplanen. Utskottet kan därför inte dela motionärernas uppfattning att förslaget är olämpligt ur nykterhets- och beskattningssynpunkt. I likhet med departementschefen anser utskottet det även angeläget att möjligheterna till besparingar i SAS' rörelse, vilka om förslaget genomföres beräknas till 1,5 milj. kronor per år, tillvaratas.

Av det anförda framgår att utskottet för sin del inte funnit anledning till erinran mot förslaget i propositionen om utvidgning av den nuvarande försäljningen i tax-free shops till passagerare i internordisk trafik. Utskottet avstyrker således bifall till yrkandet i motionerna I: 703 och II: 862.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 140 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas — måtte

1) med bifall till de inbördes likalydande motionerna I: 696 av herr Öhman m. fl. och II: 840 av herr Hagberg m. fl., I: 704 av herr Bengtson m. fl. och II: 860 av herr Hedlund m. fl., I: 705 av herr Hagberg m. fl. och II: 859 av herr Heckscher m. fl., I: 706 av herr Lundström m. fl. och II: 861 av herr Ohlin m. fl. ävensom motionen II: 816 av herr Lundberg avslå propositionen i vad densamma avser förslaget till förordning angående rätt för Kungl. Maj:t att förordna om ändrad skatt på sprit och vin, m. m.; ävensom

2) i anledning av vad i propositionen föreslagits rörande utvidgning av försäljningsrätten i tax-free shops på tullflygplats samt med avslag å de likalydande motionerna I: 703 av herr Bengtson m. fl. och II: 862 av herr Rimmerfors m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anfört i denna del.

Stockholm den 15 maj 1962

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Erik Jansson, Söderquist, Wärnberg, Lundström, Gösta Jacobsson, Sundin och Wikner; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Gustafson i Göteborg*, Nilsson i Svalöv, Kärrlander, Vigelsbo, Engkvist, Magnusson i Borås, Andersson i Essvik och Larsson i Umeå.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I) av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Erik Jansson, Wärnberg, Wikner, Brandt* i Aspabruk, *Allard, Kärrlander, Engkvist* och *Andersson* i Essvik, vilka ansett att utskottets yttrande å s. 9 fr. o. m. det stycke, som börjar med orden »I propositionen», t. o. m. det stycke, som slutar med orden »till förordning», bort ha följande lydelse:

Av propositionen framgår att departementschefen gjort sitt ställningstagande i förevarande fråga utifrån praktiska utgångspunkter och syftar till att förebygga nykterhetspolitiskt otillfredsställande företeelser i samband med förslag till ändringar av spritbeskattningen. Dessutom skulle vissa olägenheter som följer av en snabbhandling i riksdagen elimineras.

I förenämnda motioner har huvudvikten lagts på de rent konstitutionella synpunkterna.

Utskottet finner att de för förslaget redovisade skälen inte kan anses vara av den vikt att de motiverar diskussion och meningsmotsättningar om väsentliga konstitutionella frågeställningar. Utskottet anser sig därför böra avstyrka föreliggande förslag till förordning.

II) av herrar *Wärnberg* och *Engkvist*, vilka ansett *dels* att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke å s. 10, som börjar med orden »Utskottet vill», bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla, att det ur principiella synpunkter måste betraktas som synnerligen stötande att varor, som är underkastade beskattning, för vissa grupper resenärer blir skattefria. I all synnerhet är detta förhållandet när skatten är av så betydande storlek som fallet är med alkoholbeskattningen. Den förändring av försäljningsreglerna, som förutsättes ske i föreliggande förslag, anser därför utskottet vara olämplig, även om någon större ökning av försäljningen ej kommer till stånd.

Enligt vad departementschefen och vissa remissinstanser anfört skulle otrivsel föreligga ombord på planen genom alkoholförsäljningen, varför ett slopande även av denna försäljning ej skulle innebära någon försämring av servicen. Av principiella skäl anser utskottet därjämte att ett trafikföretags driftsekonomi ej bör baseras på försäljning av alkoholdrycker.

Av det ovan anförda framgår att utskottet för sin del inte kunnat ansluta sig till de i propositionen uppdragna riktlinjerna i denna del. Utskottet tillstyrker i stället yrkandet i motionerna I: 703 och II: 862.

dels ock att utskottet under punkten 2) bort hemställa,

att riksdagen måtte — i anledning av vad i propositionen föreslagits rörande utvidgning av försäljningsrätten i tax-free shops på tullflygplats samt med bifall till yrkandet i de likalydande motionerna I: 703 av herr Bengtson m. fl. och II: 862 av herr Rimmerfors m. fl. — i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anfört i denna del.